

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації **Лушпієнко Юлії Олегівни «Адміністративно-правовий режим надрокористування в Україні»**, поданої на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 – право

1. Актуальність теми дослідження

Галузь надрокористування, без сумніву, є фундаментом економіки України, оскільки забезпечує переробну промисловість сировиною, є постачальником енергоресурсів, продукція видобувного сектору складає левову частку транспортних перевезень, а наявність в Україні значних покладів різноманітних корисних копалин здатні залучити до держави міжнародні інвестиції. На сьогодні в Україні виявлено понад 20 тис. родовищ і проявів із 117 видів мінеральної сировини, з яких 9 225 родовищ мають промислове значення і враховуються Державним балансом запасів корисних копалин. Прогнози експертів, зроблені на підставі результатів геологорозвідувальних робіт, проведених останніми роками, свідчать про можливість виявлення низки нових промислових родовищ нафти, газу, металічних та неметалічних корисних копалин і забезпечення розвіданими запасами підприємств паливно-енергетичного комплексу, металургійної, гірничо-хімічної, будівельної галузей. Але необхідною умовою виявлення, розробки нових, експлуатації вже існуючих родовищ корисних копалин є ефективний адміністративно-правовий режим надрокористування в Україні, спроможний задовольнити одночасно інтереси держави і надрокористувачів.

Крім того недостатня теоретична розробленість питання адміністративно-правового режиму надрокористування в Україні свідчить про актуальність теми та відповідно доцільність її комплексного дослідження.

2. Найсуттєвіші результати дисертації, їх достовірність і новизна, значення для теорії і практики

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що представлена наукова праця є одним із перших у вітчизняній юридичній науці адміністративного права комплексним правовим дослідженням питання **адміністративно-правового режиму надрокористування в Україні** та визначення напрямків його удосконалення. У результаті проведеного дослідження дисертантом особисто сформульовано низку нових наукових положень і висновків. Зокрема:

уперше:

– наведене авторське розуміння поняття «нормативно-правове забезпечення надрокористування в Україні» як правового механізму, закріпленого та конкретизованого в нормах актів національного й міжнародного законодавств, спрямованого на створення умов для вивчення,

раціонального використання та охорони надр місцевого і загальнодержавного значення відповідно до потреб суспільства й держави;

– запропоновано в ст. 1 проекту нового Кодексу України про надра серед основних термінів закріпити поняття «електронні перевірки надрокористувачів» у такому значенні: це документальний невиїзний плановий або позаплановий захід державного контролю, який проводиться щодо надрокористувачів невисокого або середнього ступеня ризику та має на меті проведення комплексного заходу державного нагляду (контролю) для попередження порушень законодавства у галузі надрокористування;

– сформульовано пропозицію доповнити Положення про Державну службу геології та надр України, затверджену Постановою Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1174 п. 14¹, таким змістом: «висуває претензії про відшкодування шкоди, збитків і втрат, завданих державі внаслідок порушення законодавства з питань геологічного вивчення та раціонального використання надр, розраховує їх розмір, звертається до суду з відповідними позовами»;

вдосконалено:

– поняття «надра» як частини природного середовища, яка знаходиться під земною поверхнею (а в разі її відсутності – під дном водоймиці) в межах державного кордону, простягається до глибини, доступних для геологічного вивчення й освоєння, та «надрокористування» як діяльності суб'єктів, які є власниками спеціальних дозволів на користування надрами (за винятком, якщо нормами законодавства не вимагається ліцензування цього виду діяльності), регламентованої нормами чинного законодавства щодо провадження раціонального використання надр, відтворення корисних копалин, охорони ресурсів надр та забезпечення потреб суспільства у мінеральних та інших природних ресурсах;

– розуміння «адміністративно-правового режиму надрокористування» як системи встановлених, закріплених та гарантованих державою правових норм, що у своїй сукупності складають комплекс юридичних засобів, які регламентують поведінку суб'єктів надрокористування, порядок і спосіб реалізації ними своїх прав та обов'язків, опосередковуються імперативним методом впливу та втілюються спеціально утвореними суб'єктами владних повноважень, а також визначення переліку його елементів;

– поняття та види методів адміністративно-правового регулювання надрокористування як сукупності способів, за допомогою яких суб'єкти управління в галузі надрокористування впливають на суспільні відносини, пов'язані з використанням та охороною надр у порядку та межах, передбачених нормами адміністративного законодавства;

набули подальшого розвитку:

– історико-правові аспекти становлення режиму надрокористування на території сучасної України, зокрема виділено такі етапи: 1) прадавній період (III тис. до н. е. – IX ст.); 2) період Київської Русі та Галицько-Волинської держави (кін. IX ст. – XIII ст.); 3) період Польсько-Литовської держави (кін. XVIII ст. – XVI ст.); 4) період Австрійської держави (30-ті рр. XVI ст. – поч.

XX ст.); 5) період Російської імперії (поч. XVIII ст. – XX ст.); 6) революційний період (1917 – 1921 рр.); 7) радянський період (із 1921 р. до 24 серпня 1991 р.); 8) надрокористування за часів незалежності України (з 24 серпня 1991 р. до сьогодні);

– класифікація принципів адміністративно-правового режиму надрокористування на конституційні, загальні та спеціальні;

– характеристика органів управління у сфері надрокористування в Україні та особливості адміністративно-правового статусу останніх;

– поняття та особливості адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері надрокористування;

– узагальнення зарубіжного досвіду адміністративно-правового режиму надрокористування (Норвегії, Франції, США, Канади, Австралії, Чилі, Казахстану, Азербайджану, Киргизстану) і визначення можливостей його впровадження в Україні.

Таким чином, отримані в дисертаційному дослідженні нові науково-обґрунтовані результати значно поглиблюють існуючі знання про адміністративно-правовий режим надрокористування в Україні та спрямовані на його вдосконалення.

Методологічною основою дослідження є загальні та спеціальні методи наукового пізнання, що обумовили досягнення мети роботи та забезпечення наукової об'єктивності одержаних результатів. *Логіко-семантичний метод* дозволив з'ясувати зміст понять «надра» та «надрокористування», сформулювати поняття «адміністративно-правовий режим надрокористування», «нормативно-правове забезпечення надрокористування в Україні» (підрозділи 1.1, 1.3 та 1.4). За допомогою *історичного методу* було узагальнено історико-правові аспекти становлення режиму надрокористування на території сучасної України (підрозділ 1.2). *Формально-юридичний метод* використано під час опрацювання та класифікації джерел нормативно-правового забезпечення надрокористування в Україні (підрозділ 1.3). *Системно-структурний метод* уможливив виокремлення елементів адміністративно-правового режиму надрокористування в Україні, характеристику органів управління у сфері надрокористування в Україні та особливості їх адміністративно-правового статусу, систематизацію методів адміністративно-правового регулювання праввідносин у сфері надрокористування в Україні, визначення заходів забезпечення додержання адміністративно-правового режиму надрокористування та припинення його порушень (підрозділи 1.4, 2.1–2.3). *Порівняльно-правовий метод* застосовано під час вивчення зарубіжного досвіду адміністративно-правового режиму надрокористування і визначення можливостей його впровадження в Україні (підрозділ 3.1). *Аналітичний метод* уможливив визначення напрямків реформування адміністративно-правового режиму надрокористування в Україні (підрозділ 3.2).

Науково-теоретичним підґрунтям для виконання дисертації стали наукові праці фахівців у галузі філософії, загальної теорії держави і права, теорії управління, адміністративного права, інших галузевих правових наук.

Нормативною базою дисертаційного дослідження є Конституція України, закони та підзаконні акти України, що визначають адміністративно-правовий режим надрокористування в Україні, проекти нормативно-правових актів, якими пропонується внесення змін до вищезазначених законодавчих та підзаконних актів, законодавства зарубіжних країн, досвід яких може бути використано в Україні. *Інформаційну та емпіричну основу дисертаційного дослідження становлять узагальнення практики діяльності Державної служби геології та надр України, статистичні матеріали у сфері надрокористування, матеріали судової практики в зазначеній сфері тощо.*

Обсяг узагальнених теоретичних та практичних матеріалів дозволяє стверджувати про достовірність і наукову обґрунтованість результатів виконаного дослідження.

Одержані результати дослідження становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес і можуть бути використані в:

– *науково-дослідній сфері* – положення та висновки дисертації є основою для подальшого теоретичного розроблення напрямків удосконалення адміністративно-правового режиму надрокористування в Україні (*Акт про впровадження результатів дисертаційного дослідження в наукову діяльність Сумського державного університету від 20.04.2021 р.*);

– *правотворчій сфері* – під час внесення змін до законодавства з питань надрокористування в Україні (*Довідка Державної служби геології та надр України про використання результатів дисертації під час внесення змін і доповнень до законодавства, що регламентує питання екологічної політики і природокористування від 17.02.2021 р., Довідка Підкомітету з питань охорони і раціонального використання надр Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування від 01.10.2021 р.*);

– *освітньому процесі* – під час проведення занять та підготовки навчально-методичної літератури з дисциплін «Адміністративне право», «Земельне право»; вони вже використовуються під час проведення занять із зазначених дисциплін у Сумському державному університеті (*Акт про впровадження результатів дисертаційного дослідження в навчальний процес Сумського державного університету від 21.04.2021 р.*).

3. Відповідність дисертації зазначеній спеціальності

Дисертація присвячена дослідженню адміністративно-правового режиму надрокористування в Україні. Як за змістом завдань дослідження, так і за характером їх розв'язання та отриманими результатами дисертація «Адміністративно-правовий режим надрокористування в Україні» повністю відповідає спеціальності 081 – право. Крім того дисертаційне дослідження Лушпієнко Ю. О. виконано відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5; Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки, затвердженої Постановою

загальних зборів Національної академії правових наук України від 03.03.2016 р., з урахуванням положень Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року, затвердженої Законом України від 21.04.2011 р., а також у межах науково-дослідної теми «Організаційно-правові засади функціонування правоохоронної, судової та фінансової систем України» (номер державної реєстрації 018U001317) Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету.

4. Кількість публікацій та повнота опублікування результатів дослідження

Основні результати дисертаційного дослідження викладено в трьох статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав (зокрема, 2 статті в наукових виданнях, індексованих базою даних Scopus), та чотирьох тезах наукових повідомлень на міжнародних науково-практичних конференціях, що відповідає вимогам Наказу МОН «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» від 23.09.2019 р. № 1220.

1. Лушпієнко Ю. О. Органи державної влади як суб'єкти правовідносин у сфері надрокористування. *Право і суспільство*. 2019. № 2, ч. 2. С. 115–120.

2. Sandiuk H., Lushpiienko Yu., Trushkina N., Tkachenko I., Kurganskaya E. Special procedures for electronic public procurement. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2019. Vol. 22, Special Issue 2. P. 1–8.

3. Chabanenko M., Korniakova T., Lushpiienko Yu., Pomazan-Ponomarenko A. Legal regime of the land resources usage in conditions of modern economic. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2020. Vol. 25, Special Issue. P. 1–6.

4. Лушпієнко Ю. О. Актуальні проблеми надрокористування в Україні та шляхи їх вирішення. *Надрокористування в Україні. Перспективи інвестування* : матеріали 6-ї Міжнародної науково-практичної конференції (Трускавець, 7–11 жовтня 2019 р.). Київ, 2019. С. 25–27.

5. Лушпієнко Ю. О. Зміст державного контролю у сфері надрокористування. *Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів* : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції : у 2 ч. (Суми, 23–24 травня 2019 р.). Суми, 2019. Ч. 2. С. 111–115.

6. Лушпієнко Ю. О. Електронні аукціони з продажу спеціальних дозволів на користування надрами як механізм мінімізації адміністративного впливу на результати торгів. *Травневі правові читання* : матеріали міжвузівської науково-практичної конференції здобувачів та викладачів закладів вищої освіти (Черкаси, 7 травня 2019 р.). Черкаси, 2019. С. 142–144.

7. Лушпієнко Ю. О. Administrative and legal methods of regulations in subsoil use. *Реформування законодавства України та розвиток суспільних відносин в Україні: питання взаємодії* : матеріали Міжнародної науково-

практичної конференції (Ужгород, 10–11 травня 2019 р.). Ужгород, 2019. С. 62–64.

Висновок

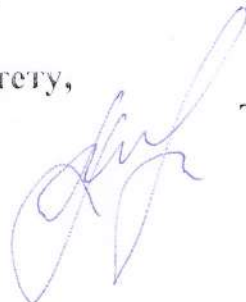
Вважати, що подана дисертація Лушпієнко Юлії Олегівни «Адміністративно-правовий режим надкористування в Україні» за своїм науковим рівнем, актуальністю виконаних досліджень, практичним значенням, обсягом і оформленням повністю відповідає вимогам передбачених п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії від 06.03.2019 року щодо дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 – право.

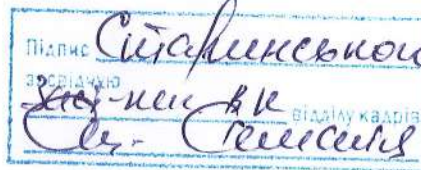
Рецензенти:

Професор кафедри адміністративного, господарського
права та фінансово-економічної безпеки
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету,
доктор юридичних наук, професор

 М. В. Старицький

Доцент міжнародного, європейського
права та порівняльного правознавства
Навчально-наукового інституту
права Сумського державного університету,
кандидат юридичних наук, доцент

 Т. М. Чурилова

Згурієва Т.М.